

Guide för arbete i nätverk med hälsofrämjande inriktning

Kraften av att verka tillsammans

Att bilda nätverk är en strategi för utveckling. Genom att samla kompetenser och arbeta tillsammans med syftet med guiden är att den ska vara ett stöd för dig som är intresserad av att arbeta i nätverk.

Tväarsektoriellt samarbete överbrygger klyftor

Att arbeta tväarsektoriellt är en möjlighet att förverkliga gemensamma mål och motverka stuprörstänkande. Den svenska välfärdens organisering innebär många tillfällen till samverkan.

Men, samverkan ses ofta som något utöver det ordinarie arbetet.

Ett nätverk kan vara en reaktion på ett traditionellt sätt att organisera verksamhet. Ineffektiva kommunikationsprocesser, långsamma och osäkra beslutsvägar, styrning via detaljkontroll och dubbelarbete kan kompenseras.

Vad betyder hälsofrämjande?

Folkhälsoarbetet omfattar hälsofrämjande och förebyggande arbete. Att arbeta hälsofrämjande handlar om att skapa goda samhälleliga förutsättningar och goda livsvillkor för människor. Det hälsofrämjande arbetet skapar förutsättningar för den enskilda människan att öka kontrollen över sin hälsa.

De faktorer som påverkar hälsan kan delas upp enligt följande.

Samhälle	Grupp	Individ
Ekonomiska förutsättningar, bostadssituation, utbildning, arbete, delaktighet med mera.	Relationer och mänskligt samspel.	Levnadsvanor, arv och miljö.

Västra Götalandsregionens folkhälsopolitiska policy utgår från bestämningsfaktorer för hälsa, främst på samhällsnivå. Exempel på arenor där hälsa kan främjas är arbetsplats, bostadsområde, fritids- och föreningsliv samt skola och familjecentral.

Det förebyggande folkhälsoarbetet handlar om att förhindra hälsorisker och/eller ohälsa.

Vad är ett nätverk?

Ett nätverk är ett sätt att organisera verksamhet där olika aktörer möts kring en gemensam målsättning.

I ett nätverk är gränserna mellan vad som är inom och utom organisationerna mindre tydliga.

Utvecklingsmöjligheten finns i gränssnittet mellan olika verksamheter och aktörer.

Det finns olika typer av nätverk - privata, sociala, intressebaserade och organisatoriska. Här handlar det om organisatoriska nätverk. De bygger antingen på samverkan *inom* en organisation eller på samverkan *mellan* organisationer.

När det gäller struktur, arbetsfördelning och regelsystem kan nätverk se olika ut.

Vilka informella nätverk har vi idag?

tvärssektoriellt ökar möjligheten att stärka befolkningens hälsa.
Arbete med hälsofrämjande inriktning.

Möjligheter i nätverksarbete	Utmaningar i nätverksarbete
<ul style="list-style-type: none">• Att samordna kompetenser och resurser ger bättre effekt än om varje verksamhet arbetar för sig.• Att sammanföra olika kompetenser utvecklar ny kompetens.• Att arbeta tvärssektoriellt minskar problem med sektorisering.• Att lära känna varandra och varandras verksamheter skapar förståelse för variationer samtidigt som möjligheter och hinder kan synliggöras.	<ul style="list-style-type: none">• Att nätverk är känsliga strukturer utan formella stöd. De är beroende av etablerade personliga relationer.• Att fokusera på nätverkets mål och inte i första hand på de mål som finns i den egna verksamheten.• Att det tar tid att etablera tvärssektoriella nätverk. Många förväntar sig resultat direkt.

Att tänka på innan starten

Innan nätverket ska startas är det viktigt att identifiera syfte och förankra nätverket.

Det gäller också att skapa en *struktur* för nätverket. I strukturen bestäms:

- vilka aktörer som ska ingå i nätverket
- vilka regler som ska gälla
- hur arbetet i nätverket ska gå till

Guiden är tänkt som ett stöd för dig som är intresserad av att börja arbeta i nätverk med hälsofrämjande inriktning.

Utgångspunkten för arbete med hälsofrämjande inriktning är Folkhälsopolitisk policy Västra Götaland. Policyn är en gemensam plattform för folkhälsoarbetet i Västra Götaland.

Framgångsfaktorer för nätverk med hälsofrämjande inriktning

OBS! Viktigt med mötesplatser som funkar - fysiska och digitala!

- I nätverket deltar alla på lika villkor.
- Nätverket utser processledare.
- Fundera över skillnaderna mellan hälsofrämjande och förebyggande.
- Klargör nätverkets syfte, spelregler och tidsram.
Med en gemensam värdegrund och ett gemensamt mål ökar förutsättningarna för att lyckas.
- Identifiera och diskutera tidigt vilka förväntningar som finns på vad nätverket ska åstadkomma och vad nätverket förväntar sig av deltagarna.
- Låt variation och olikhet präglade nätverket när det gäller valet av deltagare.
- Tydliggör deltagarnas mandat att delta i nätverket.
Ett starkt mandat från den egna verksamheten ökar förutsättningarna för kontinuitet och återföring till den egna verksamheten.
- Uppmuntra kritiskt tänkande.
Det är de olika uppfattningarna som driver ett nätverk framåt.
- Avsätt tid för att reflektera både över process och innehåll.
- Arbete i mindre grupper kan ge ökad effektivitet.
- När nätverkets syfte är nått, upphör också nätverket.

Fundera på uppföljning av nätverksarbetet!!!

Förutsättningar för arbete i nätverk med hälsofrämjande inriktning

För att ett nätverk ska ha förutsättningar att arbeta uthålligt krävs legitimitet. I en politiskt styrd organisation behövs ett politiskt uppdrag. I andra verksamheter kan detta motsvaras av ett styrelseuppdrag.

För att arbeta i nätverk med hälsofrämjande inriktning behövs kunskaper och erfarenheter om nätverk och vad som är en hälsofrämjande inriktning.

Här följer kriterier för arbete i nätverk med hälsofrämjande inriktning. Kriterierna kan användas i början av processen eller vid avstämning under pågående arbete, för att se om nätverket har förutsättningar att arbeta uthålligt och med en hälsofrämjande inriktning, eller vad som på sikt behövs för att detta ska vara möjligt.

Kriterier för arbete i nätverk med hälsofrämjande inriktning

Politiskt uppdrag/styrelseuppdrag

Förankring i budget

Utgångspunkt i relevanta styrdokument, exempelvis:

- Vision Västra Götaland – Det goda livet
- Folkhälsopolitisk policy – Västra Götaland eller motsvarande styrdokument

Vetenskaplig grund (koppling till teori) och/eller annan relevant kunskap

Nätverksteori (styrning, organisering, legitimitet)

Hälsofrämjande/förebyggande inriktning

Tvärsektoriellt arbetssätt

På nästa uppslag finns ett exempel på hur kriterierna kan tillämpas i praktiken.

Hälsofrämjande nätverk - ett praktiskt exem

Sedan flera år tillbaka finns ett nationellt nätverk som driver frågan om hur man kan arbeta mer hälsofrämjande inom hälso- och sjukvård. I Västra Götaland har det tidigare funnits grupperingar som arbetat med samma fråga, dock utan samordning.

Efter att önskemål framförts till hälso- och sjukvårdsavdelningen och till folkhälsokommitténs kansli om ett regionalt nätverk för strategisk samordning och stöd vad gäller hälsofrämjande hälso- och sjukvård, startades därför hösten 2009 nätverket Regionalt nätverk för hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

Uppfyller Regionalt nätverk för hälsofrämjande hälso- och sjukvård kriterierna för att vara ett hälsofrämjande nätverk?

<p>Politiskt uppdrag Det finns inget specifikt politiskt uppdrag men det finns politiska mål i Västra Götalandsregionens budget som stödjer nätverkets syfte.</p> <p>Budget Nätverkets syfte är formulerat som ett mål i Västra Götalandsregionens budget där det står att man ska arbeta hälsofrämjande.</p> <p>Vision Västra Götaland – Det goda livet Nätverket utgår från Vision Västra Götaland, speciellt fokusområdet ”en god hälsa” och jämställdhet.</p> <p>Folkhälsopolitisk policy – Västra Götaland eller motsvarande styrdokument Att nätverket utgår från Folkhälsopolitisk policy Västra Götaland finns tydligt beskrivet i utmaningen om goda levnadsvanor.</p>	<p>Vetenskaplig grund (koppling till teori) och/eller annan relevant kunskap Nätverket i sig arbetar inte på en vetenskaplig grund, men nätverkets syfte är att sprida och utveckla metoder som bygger på vetenskaplig grund och/eller beprövad erfarenhet.</p> <p>Nätverksteori (styrning, organisering, legitimitet) Beroende på utveckling av nätverkets syfte har nätverket ändrat karaktär och blivit mera formaliserat.</p> <p>Hälsofrämjande Nätverket är hälsoinriktat vilket betyder att främja hälsa och förebygga sjukdom.</p> <p>Tvärsektorielt Nätverket är tvärsektorielt på så sätt att flera olika förvaltningar inom den egna organisationen deltar. På sikt kan externa aktörer ansluta.</p>
---	--

mpel

Vem tog initiativet till att starta nätverket?

Detta nätverk är formellt sett ett tjänstemannainitiativ. Men frågan hälsofrämjande arbete inom hälso- och sjukvård har ett starkt politiskt stöd under senare år, vilket syns i flera olika budgetskrivningar.

Vilka förvaltningar och vilka representanter deltar?

Inom nätverket finns en mängd olika professioner och funktioner samlade som representerar Handikappförvaltningen, Folk tandvården, Hälso- och sjukvårdskansliet Göteborg, Folkhälsokommitténs kansli, Hälso- och sjukvårdsavdelningen, Personalstrategiska avdelningen, Hälso- och sjukvårdsavdelningen, Skaraborgs Sjukhus, Kungälv's sjukhus, Frölunda Specialistsjukhus, Västra Götalandsregionens ekonomiavdelning och Primärvården. På så sätt finns det möjligheter till utbyte mellan tjänstemän och medicinsk personal på olika nivåer.

Hur bedrivs arbetet?

Nätverket träffas fyra gånger om året och en mindre arbetsgrupp som är knuten till nätverket träffas en gång per månad.

Har det varit givande och i så fall på vilket sätt?

Ja, det har varit givande. Arbetet har tagit fart, exempelvis genom att det är mer strukturerat och att arbetet inom flera områden påbörjats där regionfullmäktige har prioriterade mål.

- Ungas användning av alkohol, tobak och andra droger ska minska.
- Förekomsten av sexuellt överförbara sjukdomar bland unga ska minska.
- Andelen överviktiga och barn med fetma ska vara lägst i Sverige.

Har de deltagande konkreta tips för andra som vill dra igång liknande nätverk?

Det underlättar att nätverket formaliseras och att det har starka mandat.

Har det funnits svårigheter att hålla nätverket till gemensamma mål?

Tydligt uppdrag och tydlig ledning med en utsedd processledare har underlättat nätverksarbetet.

Finns det tydliga resultat av nätverkets arbete inom de egna verksamheterna?

Nätverksarbetet är fortfarande i sitt startskede. Och det finns ett generellt intresse från omgivning – politiskt och professionellt – vad gäller arbete med hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Detta ger oss förutsättningar för att nätverkets arbete kommer att ge positiva resultat i framtiden.

Regionalt nätverk för hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Västra Götalandsregionens folkhälsokommitté fick i uppdrag av regionfullmäktige att "verka för att tillsammans med andra bilda hälsofrämjande nätverk". Som en del i uppdraget har denna guide tagits fram. Den utgår från följande rapporter:

1. Handelshögskolan, Göteborgs Universitet, har definierat begreppen nätverk, legitimitet samt professionella och formella strukturer i rapporten "Hälsofrämjande nätverksarbete i Västra Götalandsregionen – en studie om arbetet med hälsofrämjande nätverk i Västra Götalandsregionen", 2008.
2. I rapporten "Att tänka och arbeta hälsofrämjande – teoretisk referensram och vägledande modeller", 2009, definierade Högskolan Väst begreppet hälsofrämjande.
3. KommunForskning i Väst (KFi), som utvärderar uppdraget, beskriver i delrapporten "Regionala hälsofrämjande nätverk – En processutvärdering" möjligheter och hinder i tvärsektorielt nätverksarbete.

För den som vill läsa mer finns rapporterna tillgängliga på www.vgregion.se/folkhalsa. Där hittar du också Västra Götalandsregionens folkhälsopolitiska policy.